

Motion

1984/85:2833

Allan Ekström

Konsumenttjänstlag (prop. 1984/85:110)

Man kan ställa krav på att en lag av denna typ är någorlunda lättillgänglig för konsumenter och näringsidkare, till vilka den i första hand riktar sig. Jurister är kanske mest intresserade av att kunna jämföra lagen med andra lagar av liknande innehåll. Båda kategorierna torde emellertid finna att det är svårt att finna de stadganden i lagen som är av betydelse för dem, och att när man finner bestämmelserna är de svårtydda eller intetsägande.

Dispositionen av konsumenttjänstlagen avviker helt från andra jämförbara författningar och förslag, särskilt den nu gällande köplagen, förslaget till konsumentköplag (SOU 1984:25) samt det förslag till nordisk köplag som har aviserats och om vars struktur man får upplysning genom en bilaga till betänkandet om konsumentköplag (SOU 1984:25 s. 345 f.).

Medan köplagen har först bestämmelser som preciserar parternas förpliktelser när dessa inte är klart uttalade i avtalet och därefter bestämmelser om kontraktsbrott, har konsumenttjänstlagen först ett stort antal bestämmelser om näringsidkarens olika kontraktsbrott och först därefter kommer grundläggande bestämmelser om köparens förpliktelser. Det fordras både arbete och kunskaper för att hitta reglerna. Ett exempel: En regel som en konsument (och även näringsidkaren) kan behöva känna till på ett tidigt stadium, nämligen redan då avtalet ingås, är den som rör priset när intet uttryckligt avtal har träffats. En sådan regel kommer i köplagen tidigt (5 §), men i konsumenttjänstlagen kommer den mot slutet (36 §), efter ett antal detaljregler om näringsidkarens kontraktsbrott, vilka enligt vad man får hoppas inte aktualiseras annat än i undantagsfall.

Ett annat exempel: En storm har skadat taket på ett hus just som det var färdigreparerat men innan konsumenten godkänt arbetet. Näringsidkaren kräver betalning även för det arbete som måste göras om på grund av skadan. Konsumenten, som undrar om han verkligen är skyldig att betala för det extra arbetet, letar i konsumenttjänstlagen. Om han är skicklig finner han en bestämmelse i 39 §, som säger att han ej är skyldig att betala för arbete, om arbetet går förlorat före den tidpunkt som anges i "12 §" (referatet av stadgandet är här för enkelhetens skull något förkortat). Slår han upp 12 § finner han att frågan om en tjänst är felaktig skall bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då uppdraget avslutades. Vad paragrafen i övrigt innehåller har ingen relevans för hans situation. Var uppdraget då avslutat i lagens mening vid den tidpunkt när skadan inträffade? På denna centrala fråga ger lagtexten dock intet svar, och så till vida var besvaren att studera lagtexten förgäves.

Ett tredje exempel: En konsument lämnar en bandspelare till reparation hos en radiohandlare och enligt överenskommelsen skall reparationen vara färdig en viss dag. Konsumenten har denna dag inte fått tillbaka sin bandspelare. När han frågar radiohandlaren, svarar denne att han utgick från att konsumenten skulle hämta apparaten, medan konsumenten påpekar att radiohandlaren hämtade den hos honom och att han därför utgick från att radiohandlaren också skulle återställa den. Vad finner då konsumenten i lagen? Han går till 24 §, som talar om att den avgörande tidpunkten för en bedömning av om dröjsmål föreligger eller ej är den då uppdraget har avslutats. I detta fall hänvisar lagtexten inte till 12 §, men eftersom de citerade orden förekommer också i 12 § (samma som nyss nämndes) kanske han kommer på att han bör gå till denna paragraf. Där finns i första stycket andra meningen en bestämmelse som säger att om tjänsten avser en sak som överlämnats till näringsidkaren eller som av annan orsak befinner sig i hans besittning uppdraget anses avslutat först när saken kommit i konsumentens besittning. Lagtekniskt innebär detta att en grundläggande bestämmelse om vad som fordras för att ett uppdrag skall anses avslutat – något som har betydelse i många olika sammanhang – återfinns som en preciserande regel i en bestämmelse som primärt avser tidpunkten för bedömning av om en tjänst anses felaktig. Till denna bestämmelse hänvisas från andra bestämmelser genom att samma språkliga uttryck förekommer. Detta är inte bara dålig lagstiftningsteknik allmänt sett; det hade också kunnat undvikas om man anslutit sig till äldre, välkända lagar sådana som köplagen.

Ett fjärde exempel, som denna gång avser konsumentens rättigheter när arbetet utförts felaktigt: En snickare skall reparera en skadad möbel, men han gör det så oskickligt att skadan blir bestående och intet kan göras åt den. Konsumenten frågar sig vilka hans rättigheter är. Avhjälpare enligt 20 § kommer inte i fråga på grund av felets karaktär. 21 § utgår från att felet inte avhjälps enligt 20 § och innehåller ett antal regler. Men kan dessa tillämpas i nu avsedd situation? Lagtexten ger intet klart besked, och slår man upp motiven (prop. s. 237 överst) räknas där upp ett antal fall i vilka 21 § är tillämplig, men intet nämns om detta. Sunda förnuftet säger att konsumenten måste ha de befogenheter som 21 § ger honom även i detta fall. Men jurister litar kanske inte så gärna på sunna förnuftet när lagtext och motiv tycks tala i motsatt riktning. (Förhoppningsvis litar juristen dock på Hellner, Speciell avtalsrätt II, s. 94, där fallet uppmärksammas.)

En närmare genomgång av lagen visar många andra exempel på att det är svårt att hitta i lagen och att denna inte ger besked på ganska enkla frågor, samtidigt som det finns regler för åtskilliga ovanliga situationer.

Man kan också peka på sådant som att medan köplagen och de flesta lagar har gemensamma principer för uppgörelsen efter hävning, oberoende av vilkendera parten som häver, har konsumenttjänstlagen två principer för näringsidkarens kontraktsbrott (se 23 § första och andra styckena), och en princip för konsumentens kontraktsbrott (se 48 §, som hänvisar till 42 §).

Systemet blir härigenom ytterst svåröverskådligt och avviker helt från vad som gäller vid andra avtal som inte faller under den särskilda lagen.

Utöver vad nu anförts om lagförslagets svårtillgänglighet och i förhållande till köplagens – civilrättens bibel – avvikande mönster är att märka att många bestämmelser är anmärkningsvärda i sig. Det får här räcka med några exempel.

Enligt 10 § första stycket kan en näringsidkare ansvara för oriktiga uppgifter om tjänsten som någon annan lämnat och som han inte kände till eller ens borde ha känt till. Om näringsidkaren A lämnar uppgifter i sin reklam om ett material som han använder, kan näringsidkaren B, som inte alls känner till detta, likväl bli ansvarig mot en konsument som läst A:s reklam. Denna helt oantagbara regel är dess värre icke någon dålig formulering utan avsiktlig (s. 52).

31 § innehåller bestämmelser om skadeståndsskyldighet när frihet från oaktsamhet inte kan styrkas men däremot inga bestämmelser om ansvar för uppgifter. Den allmänna principen är att avvikelser från garantier, samt sådana uppgifter som jämföras med garantier, medför skadeståndsskyldighet utan någon culpabedömning. Beträffande garantier i egentlig mening kan knappast avsaknaden av en uttrycklig regel i konsumenttjänstlagen medföra något annat resultat än som följer av allmänna, mycket säkert förankrade regler om garantier. Beträffande uppgifter i övrigt är situationen tveksam. Beträffande s. k. kärnegenskaper slutligen frågar man sig varför de principer som rättspraxis kommit fram till, med stöd av analyser i doktrinen från Karlgren och framåt, skall frångås här till konsumentens nackdel.

Regeln om avbeställning i 42 § är anmärkningsvärd bl. a. genom den dåliga rätt till ersättning som den ger näringsidkaren. Avbeställning sker ofta innan ett arbete är påbörjat.

Ersättning utgår enligt andra stycket endast om näringsidkaren "underlåtit att ta på sig annat arbete" eller "på annat sätt har inrättat sig efter uppdraget". Detta betyder att den näringsidkare som har hela sin produktionskapacitet upptagen kan ta ersättning, eftersom han kan gå miste om ett annat uppdrag genom avbeställningen, medan den näringsidkare som har ledig produktionskapacitet, och för vilken därför det uppdrag som avbeställts varit särskilt värdefullt, inte får någonting. Konsumenten har denna rätt att avbeställa utan ersättningsskyldighet t. o. m. om skälet är att han finner någon annan som är villig att utföra arbetet till ett lägre pris än det ursprungligen avtalade.

Som princip för ersättningens beräkning har man talat om "subtraktionsmetod" och om "additionsmetod", men i detta fall kan det förvisso bli en "nollmetod".

Sammanfattningsvis talar alla skäl för att lagförslaget *icke* provas nu av riksdagen utan får avvakta reformeringen av köprätten. Denna bedömning är naturlig från deras sida som finner angeläget att rättsordningen känneteck-

nas av enkelhet, harmoni och inbördes sammanhang.

På nu upptagna skäl hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1984/85:110,
2. att riksdagen hos regeringen begär nytt förslag till konsumenttjänstlag i samband med förslag rörande ny köplag och konsumentköplag.

Stockholm den 6 februari 1985

ALLAN EKSTRÖM (m)